

ରାଗେର ଓସୁଧ

ସୁକୁମାର ରାୟ

କେଦାରବାବୁ ବଡ଼ ବଦରାଗୀ ଲୋକ । ସଖନ ରେଗେ ବସେନ, କାଙ୍ଗାକାଙ୍ଗ ଜାନ ଥାକେ ନା ।

ଏକଦିନ ତିନି ମୁଖଖାନା ବିଷପ୍ତ କ'ରେ ବସେ ଆହେନ, ଏମନ ସମୟ ଆମାଦେର ମାସ୍ଟାରବାବୁ ଏସେ ବଲଲେନ, ‘କି ହେ କେଦାରକେଷ୍ଟ, ମୁଖଖାନା ହାଁଡ଼ି କେନ?’

କେଦାରବାବୁ ବଲଲେନ, ‘ଆର ମଶାଇ, ବଲବେନ ନା । ଆମାର ସେଇ ରୂପୋର୍ବାଧାନୋ ହୁକୋଟା ଭେଙେ ସାତ ଟୁକରୋ ହୟେ ଗେଲ — ମୁଖ ହାଁଡ଼ିର ମତ ହବେ ନା ତୋ କି ବଦନାର ମତ ହବେ?’

ମାସ୍ଟାରମଶାଇ ବଲଲେନ, ‘ବଳ କି ହେ? ଏ ତୋ କାଚେର ବାସନ ନୟ କି ମାଟିର ପୁତୁଳ ନୟ — ଅମନି ଖାମଖା ଭେଙେ ଗେଲ? ଏଇ ମାନେ କି?’

କେଦାରବାବୁ ବଲଲେନ, ‘ଖାମଖା ଭାଙ୍ଗତେ ଯାବେ କେନ — କଥାଟା ଶୁନୁନ ନା । ହଲ କି, — କାଲ ରାତ୍ରେ ଆମାର ଭାଲ ସୁମ ହୟ ନି । ସକାଳବେଳା ଉଠେଛି, ମୁଖ ହାତ ଧୁଯେ ତାମାକ ଖେତେ ବସବ, ଏମନ ସମୟ କଳକେଟା କାତ ହୟେ ଆମାର ଫରାସେର ଉପର ଟିକେର ଆଗୁନ ପ'ଡେ ଗେଲ । ଆମି ତାଡ଼ାତାଡ଼ି ଯେଇ ଆଗୁନଟା ସରାତେ ଗେହି ଅମନି କିନା ଆଙ୍ଗୁଲେ ହ୍ୟାକ୍ କରେ ଫୋଙ୍କା ପ'ଡେ ଗେଲ । ଆଛା, ଆପନିନ୍ତି ବଲୁନ — ଏତେ କାର ନା ରାଗ ହୟ? ଆରେ, ଆମାର ହୁକୋ, ଆମାର କଲକେ, ଆମାର ଆଗୁନ, ଆମାର ଫରାସ, ଆବାର ଆମାର ଉପରେଇ ଜୁଲୁମ! ତାଇ ଆମି ରାଗ କ'ରେ — ବେଶି କିଛୁ ନୟ — ଏ ମୁଗୁରଖାନା ଦିଯେ ପାଂଚ ଦଶ ଘା ମାରତେଇ କିନା ହତଭାଗୀ ହୁକୋଟା ଭେଙେ ଖାନ୍ ଖାନ୍!’

ମାସ୍ଟାରମଶାଇ ବଲଲେନ, ‘ତା ଯାଇ ବଳ ବାପୁ, ଏ ରାଗ ବଡ଼ ଚନ୍ଦଳ — ରାଗେର ମାଥାଯ ଏମନ କାଣ୍ଡ କ'ରେ ବସ, ରାଗଟା ଏକଟୁ କମାଓ!’

‘କମାଓ ତୋ ବଲଲେନ — ରାଗ ଯେ ମୁଖେ କଥାଯ ବାଗ ମାନବେ — ଏ ରାଗ ଆମାର ତେମନ ନୟ!’

‘ଦେଖୋ, ଆମି ଏକ ଉପାୟ ବଲି । ଶୁନେଛି, ଖୁବ ଧୀରେ ଧୀରେ ଏକ ଦୁଇ ତିନ କ'ରେ ଦଶ ଗୁନଲେ — ରାଗଟା ନାକି ଶାନ୍ତ ହୟେ ଆସେ । କିନ୍ତୁ ତୋମାର ଯେମନ ରାଗ, ତାତେ ଦଶ-ବାରୋତେ କୁଳୋବେ ନା — ତୁମି ଏକେବାରେ ଏକଶୋ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୁନେ ଦେଖୋ ।’

ତାରପର ଏକଦିନ କେଦାରବାବୁ ଇଞ୍ଚୁଲେର ସାମନେ ଦିଯେ ଯାଚେନ । ତଥନ ଛୁଟିର ସମୟ, ଛେଲେରା ଖେଲା କରାରେ । ହଠାତ୍ ଏକଟା ମାର୍ବେଲ ଛୁଟେ ଏସେ କେଦାରବାବୁର ପାଯେର ହାଡ଼େ ଠାଇ କରେ ଲାଗଲ । ଆର ଯାଯ କୋଥା! କେଦାରବାବୁ ଛାତେର ସମାନ ଏକ ଲାଫ ଦିଯେ ଲାଠି ଉଚିଯେ ଦାଁଡ଼ିଯେଛେନ । ଛେଲେର ଦଲ ଯେ ଯେଖାନେ ପାରେ ଏକେବାରେ ସଟାନ ଚମ୍ପଟ । ତଥନ କେଦାରବାବୁର ମନେ ହଲ ମାସ୍ଟାରବାବୁର କଥାଟା ଏକବାର ପରିକ୍ଷା କ'ରେ ଦେଖି । ତିନି ଆରଣ୍ଟ କରଲେନ, ଏକ-ଦୁଇ-ତିନ-ଚାର-ପାଂଚ—

ଇଞ୍ଚୁଲେର ମାରଖାନେ ଏକଜନ ଲୋକ ଦାଁଡ଼ିଯେ ବିଡ଼ିବିଡ଼ କରେ ଅଞ୍ଚକ ବଲଛେ, ତାଇ ଦେଖେ ଇଞ୍ଚୁଲେର ଦାରୋଯାନ ବ୍ୟାନ୍ତ ହୟେ କଯେକଜନ ଲୋକ ଡେକେ ଆନଳ । ଏକଜନ ବଲଲ, ‘କୀ ହେବେ ମଶାଇ?’ କେଦାରବାବୁ ବଲଲେନ, ‘ଯୋଲୋ-ସତେରୋ-ଆଠାରୋ-ଉନିଶ-କୁଡ଼ି—’

ସକଳେ ବଲଲ, ‘ଏ କୀ? ଲୋକଟା ପାଗଲ ହଲ ନାକି? — ଆରେ, ଓ ମଶାଇ, ବଲି ଅମନଧାରା କହେନ କେନ?’ କେଦାରବାବୁ ମନେ ମନେ ଭୟନକ ଚଟଲେଓ — ତିନି ଗୁନେଇ ଚଲେଛେନ, ‘ତ୍ରିଶ-ଏକତ୍ରିଶ-ବତ୍ରିଶ-ତେତ୍ରିଶ—’

ଆବାର ଖାନିକ ବାଦେ ଆର ଏକଜନ ଜିଜ୍ଞାସା କରଲ, ‘ମଶାଇ, ଆପନାର କି ଅସୁଖ କରେହେ? କବରେଜ ମଶାଇକେ ଡାକତେ ହବେ?’ କେଦାରବାବୁ ରେଗେ ଆଗୁନ ହୟେ ବଲଲେନ, ‘ଉନ୍ଯାଟ-ସାଟ-ଏକଷଟି-ବାଷଟି-ତେଷଟି—’

ଦେଖତେ ଦେଖତେ ଲୋକେର ଭିଡ଼ ଜମେ ଗେଲ — ଚାରିଦିକେ ଗୋଲମାଲ, ହୈ ଚୈ । ତାଇ ଶୁନେ ମାସ୍ଟାରବାବୁ ଦେଖତେ ଏଲେନ, ବ୍ୟାପାରଖାନା କି! ତତକଣେ କେଦାରବାବୁର ଗୋନା ପ୍ରାୟ ଶେଷ ହୟେ ଏସେହେ । ତିନି ଦୁଇ ଚାଥ ଲାଲ କରେ ଲାଠି ଘୋରାଚେନ ଆର ବଲହେନ, ‘ଛିଯାନରୁହୁ-ସାତାନରୁହୁ-ଆଟାନରୁହୁ-ନିରେନରୁହୁ-ଏକଶୋ — କୋନ୍ ହତଭାଗୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀଛାଡ଼ା ମିଥ୍ୟାବାଦୀ ବଲେଛିଲ ଏକଶୋ ଗୁନଲେ ରାଗ ଥାମେ?’ ବଲେହୁ ଡାଇନେ ବୁଝେ ଦୁମ୍ଦାମ ଲାଠିର ଘା ।

ଲୋକଜନ ସବ ଛୁଟେ ପାଲାଲ । ଆର ମାସ୍ଟାରମଶାଇ ଏକ ଦୌଡ଼େ ସେଇ ଯେ ଘରେର ମଧ୍ୟେ ଢୁକଲେନ, ଆର ସାରାଦିନ ବେରୋଲେନ ନା ।